

#ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN FİİLİNİ TAAHHÜT SÖZLEŞMESİNDE RÜCÛ

Yrd. Doç. Dr. Melek B. YÜCE*

I. GENEL OLARAK KONUNUN SUNUMU

Üçüncü kişinin fiilini taahhüt, BK m.110'da düzenlenmiştir. Buna göre, "Bir üçüncü şahsın fiilini başkasına taahhüt eden kimse bu üçüncü şahs tarafından taahhüdün ifa edilmemesi hâlinde zarar ve ziyan tediyesine mecburdur"¹. Maddenin hukukî niteliği konusunda İsviçre doktrininde üç görüş bulunmaktadır².

H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

¹ Mehaz metin (İsv. BK m.111) ise, "Başkasının Fiilini Taahhüt (Üçüncü kişi aleyhine sözleşme): Bir kişinin edimini başkasına taahhüt eden kimse, üçüncü kişinin bu taahhüdünü ifa etmemesi hâlinde bundan doğan zararı ödemeye mecburdur" şeklindedir. Yavuz, C., Türk Medenî Kanunu Borçlar Kanunu ve Diğer Mevzuat, İstanbul 2002 (Mevzuat), s. 989.

² Anahatlarıyla konu hakkındaki görüşler şu şekilde özetlenebilir. İlki üçüncü kişinin fiilini taahhüt ile garanti sözleşmesinin tamamen örtüştüğüdür. İkinci görüş maddenin garanti sözleşmesini düzenlediğini kabul etmekle birlikte, garanti sözleşmesinin tüm çeşitlerini değil; sadece teminatı amaçlayan veya kefalet benzeri garanti sözleşmesini düzenlediğini kabul eder. Çok az taraftar bulan son görüş ise, üçüncü kişinin fiilini taahhüdün genel bir hüküm olduğunu, kanunda düzenlenmemiş olan garanti sözleşmesinin bu maddeye dayanmakla birlikte maddenin amacının garanti sözleşmesini düzenlemek olmadığıdır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Yüce, Melek B., Garanti Sözleşmesinin Bir Türü Olarak Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesi, İstanbul 2007, s. 5 vd.; Yüce, Melek B., "Üçüncü

Burada bu tartışmalara girmeden, bizim de kanaatimiz BK m.110 düzenlemesinin garanti sözleşmesinin bir türü olarak kabul edilmesi gerektiği ve Borçlar Kanununun özel kısmında ayrıca düzenlemeye konu olması gerektiğidir. Bu görüş doğrultusunda yapılabilecek tanım şu şekilde olacaktır: *“Üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi, vaad edenin sözleşmeye konu üçüncü kişinin ferdileştirilmiş fiilinin gerçekleşip gerçekleşmemesine bağlı olarak vaad edilenin zararlarını tazmin etmeyi bağımsız nitelikte olmak üzere taahhüt ettiği bir sözleşmedir.”* Tanımdan anlaşılacağı üzere, sözleşmenin unsurları, ferdileştirilmiş üçüncü kişinin fiili, bu fiile bağlı zararların tazminin üstlenilmesi ve bağımsız yükümlülük altına girilmesidir³.

Bu sözleşme ile borç altına giren vaad eden, sözleşmeye konu edilen üçüncü kişinin fiilinin (bir fiilin yapılacağı taahhüt edildiğinde) gerçekleşmemesi veya (bir fiilin yapılmayacağı taahhüt edildiğinde) gerçekleşmesi hâlinde sözleşmenin karşı tarafı olan vaad edilenin, kural olarak, olumlu zararlarını tazmin borcu altına girer. Eş deyişle, vaad edenin bu sözleşmeden doğan borcu, geciktirici şarta bağlı bir tazmin borcudur.

Sözleşme yasal olarak düzenlenmediği için, kefalette kefil için öngörülen halefiyet burada yoktur. Burada akla gelen soru, geciktirici şart gerçekleşip de, vaad edilenin zararlarını ödeyen vaad edenin, yaptığı bu ödeme için üçüncü kişiye rücu etmesi mümkün olabilecek midir? Bu sorunun yasal düzenlemeye kavuşturulmadığı sürece tartışılacağı açıktır.

Uygulamada özellikle kredi kartları nedeniyle müşteri ile uzun soluklu ilişkilere giren bankaların veya 6570 sayılı kira sözleşmelerinden dolayı teminat verilmesi hallerinde yine benzer endişelerle

Kişinin Fiilini Taahhüdün Hukukî Niteliği”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007/2, s. 529 vd. (Nitelik); Barlas, N., “Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel Teminatın Niteliğinin Belirlenmesi”, Prof. Dr. Ömer Teoman’a Armağan, C.2, İstanbul 2002, s. 945 (dn.12) (Kişisel Teminat).

³ Sözleşmenin unsurları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yüce, s. 22 vd.

üçüncü kişinin fiilini taahhüt niteliğindeki garanti sözleşmesinin yaygınlaştığını görmekteyiz. Özellikle kefalet sözleşmesinde kefilin sorumlu olduğu üst limitin belirlenmesi zorunluluğu⁴, uzun yıllara yaygın olarak teminat amaçlanması hâlinde alacaklıyı tam olarak koruyamamaktadır. Aşağıda açıklanacağı üzere, bankalardan teminat mektubu şeklinde alındığında rücû sorun olmayacak; çünkü çoğunlukla nasıl geri ödeneceğine ilişkin önceden anlaşmalar yapılmış olacaktır. Oysa kişisel ilişkilerin hâkim olduğu ilişkilerde ödeme yapan vaad edenin üçüncü kişi konumundaki asıl borçluya nasıl rücû edeceği sorun olacaktır.

İşte bu çalışmada amaç, yasal düzenlemesi bulunmayan ve tasarıda da ele alınmayan bu hususa ilişkin sorunları tespit edebilmektir.

II. ÜÇÜNCÜ KİŞİYE RÜCÛ

Üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesinin unsurlarından da anlaşılacağı üzere, aynı kefalette olduğu gibi, üçüncü kişi aslında vaad edilen ile üçüncü kişi arasında varolan sözleşmeye taraf olmayıp; tamamen yabancı bir kişidir. Üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi vaad edenle vaad eden arasında akdedilen bağımsız bir sözleşmedir. Bu nedenle, şartları oluşup da vaad edilene ifasını yapan vaad edenin üçüncü kişiye rücû etmesi esasen üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesinin hükümleri ile ilintili değildir.

Daha önce de belirtildiği üzere vaad edenin üçüncü kişiye başvurması, ancak onun vaad edilene tazmin borcunu ifa etmesi hâlinde gündeme gelebilecek bir sorundur. Yoksa borç ilişkisinin ifa dışında, örneğin ibra, ikâle, zamanaşımı gibi nedenlerle vaad edenin herhangi bir ödeme yapmadan sona ermiş olması hâllerinde zaten

⁴ Tasarı ile “başka ad altında” yapılmış olsa bile kişisel teminatın amaçlanması hâlinde şekil, ehliyet ve eşin rızası ile ilgili hükümlerin uygulanacağı belirtilmiş; ancak sorumlu olunacak üst limit bunlara dâhil edilmemiştir. Bu nedenle uygulamada yine üçüncü kişinin fiilini taahhüt şeklinde teminatların tercih edileceği açıktır (Tasarı m.603).

vaad edenin üçüncü kişiye rüçû etmesinden söz edilemeyecektir. Ancak üçüncü kişinin sözleşmeye konu fiilinin yapılmamasına, eş deyişle geciktirici şartın gerçekleşmesine bağlı olarak vaad edenin tazmin borcu muaccel olup da, vaad eden borcunu herhangi bir yolla⁵ ifa ettiğinde; yaptığı ödeme için üçüncü kişiye başvurup başvuramayacağı hukuken çözülmesi gereken bir sorundur.

Benzer bir sorun yine bir teminat sözleşmesi olan kefalet sözleşmesinde ödeme yapan kefil için söz konusudur. Bu nedenle, kefalette BK m.496 ile alacaklıya ödeme yapan kefile asıl borçlu ile aralarında hukukî ilişki aramaksızın başvurma imkânı getiren düzenleme bulunmaktadır⁶. Bununla birlikte, kanunda üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesine ilişkin düzenlemede, vaad edenin üçüncü kişiye rüçû edip edemeyeceğine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Bu nedenle doktrinde vaad edilene ödeme yapan vaad edenin üçüncü kişiye başvurup başvuramayacağı, başvurduğu durumlarda ise hukukî dayanağının ne olacağı konusunda tartışma bulunmaktadır⁷. Sözleşmenin kendisi tasarıda ele alınmadığından, bu sorun da çözüme kavuşturulmadan bırakılmıştır.

⁵ Takas, ifa yerine edim gibi.

⁶ BK m.496'ya göre, "*Kefil eda ettiği şey nisbetinde alacaklının haklarında, ona halef olur. Bu halefiyet kaidesinden evvelce feragat etmek caiz değildir. Şu kadar ki, kefil ile borçlu beynindeki hukukî münasebetlerden mütevellit dava ve def'i hakları mahfuzdur.*" Hükümden anlaşılacağı üzere, alacaklıyı tatmin eden kefile, asıl borçluya karşı iki rüçû imkânı tanınmıştır. Bunlardan ilki alacaklının haklarına halef olarak asıl borçluya rüçû etmesidir. İkincisi ise kefil ile asıl borçlu arasındaki hukuksal ilişkiden (vekâlet, vekâletsiz iş görme veya sebepsiz zenginleşme) doğan rüçû yoludur. Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Kılıçoğlu**, M. A., *Türk Borçlar Hukukunda Kanunî Halefiyet*, Ankara 1979, s. 77 vd.; **Reisoğlu**, S., *Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet*, Ankara 1992, s. 208 vd. (Kefalet); **Tandoğan**, H., *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C.II, B.4, İstanbul 1989, s. 789 vd. (Borçlar II); **Yavuz**, C., *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, B.6, İstanbul 2002, s. 794 vd.

⁷ Bkz. **Reisoğlu**, S., "*Banka Teminat Mektuplarında Kayıtsız Şartsız Ödeme Taahhüdü ve Hukuki Sonuçları*", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları*

Doğaldır ki, sorunun çözümü üçüncü kişi ile vaad eden arasında bu konuya ilişkin bir sözleşme olup olmamasına göre farklı olacaktır. Bu nedenle konu aşağıda bu ayrıma bağlı olarak iki ayrı başlık altında incelenecektir.

A. VAAD EDEN ile ÜÇÜNCÜ KİŞİ ARASINDA SÖZLEŞME (KARŞI GARANTİ) OLMASI HÂLİNDE

Uygulamada ve öğretilerde karşı garanti (kontrgaranti) olarak adlandırılan bir sözleşme ile, vaad edilene ödeme yapan vaad edenin üçüncü kişiye rücû hakkı düzenlenmektedir⁸. Bu sözleşme genel olarak üçüncü kişinin vaad edilen ile bir borç ilişkisine girmeden önce yapılmakta ve üçüncü kişi kendi fiiline bağlı olarak taahhüt altına girecek olan vaad edene, ileride tazmin borcunu ifa ettiği takdirde bu parayı kendisine ödeyeceğini taahhüt etmektedir. Örneğin, (A) ile bir site inşaatına ilişkin eser sözleşmesi akdedecek olan (Ü), (A)'nın teminat istemesi üzerine (B)'ye başvurarak kendisi lehine

Sempozyumu, Ankara 1989, s. 274 vd. (Teminat Mektupları); **Barlas**, N., Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları, İstanbul 1986, s. 79 vd. (Banka Teminat Mektupları); **Reisoğlu**, S., Garanti Mukavelesi, Ankara 1963 (Garanti), s. 161 vd.; **Tandoğan**, Borçlar II, s. 871 vd.; **Tandoğan**, H., "Bankaların Akdî Bir Mükellefiyetin Yerine Getirilmesi İçin Verdikleri Teminat Mektupları Yüzünden Muhataba Ödemede Bulunmaları Hâlinde Lehbara Rücû Edebilmeleri Meselesi Hakkında", *Batider* 1970, C.V, S.4, s. 659 vd. (Rücû Meselesi); **Yavuz**, s. 812, 813; **Oğuzman-Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B.3, İstanbul 2006, s. 784, 785; **Tekinalp**, Ü., Banka Hukukunun Esasları, İstanbul 1988, s. 389 vd.; **Kahyaoglu**, E. C., Banka Garantileri, İstanbul 1996, s. 100 vd.; **Doğan**, V., Banka Teminat Mektupları, B.2, Ankara 2002, s. 140, 141; **Akyol**, Ş., Banka Sözleşmeleri (Birsen Armağanı), İstanbul 2001, s. 199.

⁸ Karşı garantiler konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. **Reisoğlu**, Teminat Mektupları, s. 270 vd.; **Barlas**, Banka Teminat Mektupları, s. 78; **Reisoğlu**, Garanti, s. 160, 161; **Tandoğan**, Borçlar II, s. 871 vd.; **Tandoğan**, Rücû Meselesi, s. 655 vd.; **Yavuz**, s. 812, 813; **Oğuzman-Öz**, Borçlar Genel, s. 784, 785; **Tekinalp**, s. 389 vd.; **Kahyaoglu**, s. 98 vd.; **Doğan**, s. 140, 141; **Akyol**, s. 198 vd.

teminat vermesini talep eder. (B) ancak kendisine, karşı teminat verilmesi hâlinde (A) ile üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi akdedeceğini söyler. Bu durumda (B) ile (Ü) karşı garanti olarak adlandırılan sözleşmeyi akdetmiş olur. Daha sonradan üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesindeki şartın gerçekleşmesine bağlı olarak (B) (A)'ya tazminat ödediği takdirde, (Ü)'ye aralarındaki bu sözleşmeye dayalı olarak başvurabilmektedir.

Kanımızca karşı garanti olarak adlandırılan bu sözleşmenin hukukî niteliği vekâlet sözleşmesidir (BK m.386). Çünkü, bu sözleşme ile (B), (Ü)'nün lehine sonuçlara sahip olacak şekilde bir kişiyle teminat sözleşmesi akdetmeyi ve buna bağlı olarak da eğer şartları oluşursa bir miktar para ödemeyi üstlenmekte; (Ü) de (B)'nin alacaklısına ödeme yapması hâlinde ödenen parayı iade borcu altına girmektedir. Akdedilen sözleşmede (Ü)'nün borcu geciktirici şarta bağlıdır. Bu sözleşmede (Ü)'nün borcunun bağlandığı geciktirici şart (B)'nin üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesinden doğan tazmin borcunu ifa etmesidir. Vaad edenin üçüncü kişiye başvurabilmesinin hukukî sebebi bu sözleşme olduğu içindir ki, vaad edenin üçüncü kişiden alacağını anaparası vaad edilene ödemiş olduğu miktar kadar olacaktır. Sözleşmede aksi açıkça kararlaştırılmış olmadıkça, kefalette olduğu gibi vaad edenin vaad edilenin haklarına halef olduğu ve buna bağlı olarak da üçüncü kişi ile vaad edilen arasındaki borç ilişkisinden doğan haklar çerçevesinde talep hakları olduğu söylenemeyecektir.

Elbette bu noktada hatırlanması gereken husus, üçüncü kişinin vaad edilene BK m.109/b.2 uyarınca göndereceği bir ihbarla ödeme yapan vaad edenin kendisinin haklarına halef olacağı bildirildiği takdirde, vaad edenin üçüncü kişiye halefiyet esaslarına dayalı olarak başvuracağıdır⁹.

⁹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kılıçoğlu, s. 37 vd.; Oğuzman-Öz, Borçlar Genel, s. 199 vd.; von Tuhr, A., Borçlar Hukuku 1-2, B.2, Ankara 1983, (çev. Cevat Edege), s. 489; Eren, F., Borçlar Hukuku Genel Hükümler,

Bu hususun, faiz açısından önemi vardır. Örneğin, kefalette asıl alacaklıya 70.000 TL anapara, 30.000 TL temerrüt faizi olmak üzere toplam 100.000 TL ödeme yapan kefil, onun haklarına sahip olduğundan, ancak asıl borç ilişkisindeki anapara olan 70.000 TL üzerinden temerrüt faizi talep edebilecektir. Oysa vaad eden vaad edilene halef olmadığı ve bir sözleşmeye dayalı olarak bu miktarı talep ettiğinden, sözleşmede aksi kararlaştırılmış olmadıkça, üçüncü kişinin vaad edene karşı anapara borcu 100.000 TL olacaktır. Bu nedenle temerrüt faizi de bu rakam üzerinden işleyecektir. Benzer şekilde, farklı ilişkilere dayalı para borcu söz konusu olduğundan, faiz oranları da farklı olabilecektir. Elbette irade serbestisi uyarınca bunun aksinin sözleşmede kararlaştırılması mümkündür.

Ayrıca fer'î hakların sona erip ermemesinde de farklılık bulunur. Halefiyet hâlinde asıl borç sona ermediği için buna bağlı olan fer'î haklar da ifada bulunan üçüncü kişiye geçer. Ancak halefiyetin söz konusu olmadığı hallerde ifa ile borç sona ereceğinden buna bağlı olarak fer'î hakların hepsi de sona erer¹⁰. Faiz konusundan farklı olarak, tarafların anlaşmasıyla alacağa bağlı bazı hakların sona ermesine engel olmaları mümkün değildir. Örneğin, alacağa ilişkin olarak bir kefalet sözleşmesinin varlığı hâlinde, halefiyet söz konusu olmadıkça kefaletin sona ermesinin engellenmesi mümkün değildir. Ancak borçlunun BK m.109/b.2 uyarınca yapacağı halefiyet ihbarıyla halefiyet söz konusu olur ve bu şekilde fer'î nitelikte olan kefalet sözleşmesinin sona ermesi engellenmiş olabilir. Yoksa sadece üçüncü kişi ile vaad edenin anlaşması veya ödemedikten sonra vaad edilene bu konuda bir ihbar yapılmış olmasının bir önemi bulunmaz.

Üçüncü kişinin karşı garanti sözleşmesinden doğan borcu vaad edenin vaad edilene tazmin borcunu ifa etmesiyle, yani geciktirici

B.8, İstanbul 2003, s. 892 vd.; Tekinay-Akman-Burcuoğlu-Alttop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B.7, İstanbul 1993, s. 209 vd.

¹⁰ Kılıçoğlu, s. 97 vd.; Oğuzman-Öz, Borçlar Genel, s. 199; von Tuhr, s. 489; Eren, s. 892; Tekinay-Akman-Burcuoğlu-Alttop, s. 209.

şartın gerçekleşmesiyle muaccel olacak; ancak üçüncü kişinin temerrüdü için BK m.101 uyarınca ihtar çekilmesi gerekecektir.

Üçüncü kişi ile vaad eden arasında akdedilen bu sözleşmenin kanaat verici davranışla veya örtülü (zımnî) olarak da yapılması mümkündür. Aynı örnek üzerinden devamla, (Ü)'nün (B)'den sözleşme yapmasını istemiş olması hâlinde veya (Ü)'nün bu işten haberdar olup onunla birlikte bu sözleşmeyi akdetmeye gitmiş olması hâllerinde de aralarında karşı garanti sözleşmesinin varlığından bahsedilebilecektir.

Öğretide üçüncü kişi ile vaad edilen arasında bir borç ilişkisinin bulunmadığı durumlarda vaad edenin üçüncü kişiye başvuramayacağı belirtilmektedir¹¹. Kanımızca bu görüşe her durumda katılmak mümkün değildir. Elbette üçüncü kişi ile vaad eden arasında herhangi bir sözleşme olmaksızın vaad edenin vaad edilenle üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi akdetmesi hâlinde bu sonuca ulaşılması bir zorunluluktur. Örneğin, (B)'nin, havuz yaptırmak isteyen (A)'ya karşı (Ü)'nün kendisine bir havuz inşa edeceğine ilişkin olarak taahhüt altına girmesi ve bu sözleşmeden (Ü)'nün haberi olmaması hâlinde, (Ü) (A) ile sözleşme yapmadığı takdirde (B)'nin (A)'ya ödediği tazminat için (Ü)'ye başvuramayacağı açıktır. Ancak üçüncü kişinin vaad edenin bu sözleşmeyi akdetmesine açık veya örtülü rızası bulunduğu durumlarda, üçüncü kişi vaad edilen ile taahhüde konu sözleşmeyi akdetmediği veya fiili gerçekleştirmediği takdirde, vaad eden ödediği tazminat için aralarında varolan sözleşme ilişkisine dayalı olarak üçüncü kişiye başvurabilecektir. Örneğin, (Ü)'nün (B)'ye *"işe ihtiyacı olduğunu, bir iş bulduğunda kendisinin bunu yapacağım, bu yüzden kendisi lehine taahhütlerde bulunabileceğini"* belirtmiş olması ihtimalinde (Ü) ile (B) arasında bir karşı garanti sözleşmesinin varlığından bahsedilmesi gerekir. Bu sözleşme ile taraflar belli bir ilişki için değil de, genel nitelikte bir karşı garanti

¹¹ Reisoğlu, Garanti, s. 160; Tandoğan, Borçlar II, s. 871 vd.; Yavuz, s. 812, 813; Oğuzman-Öz, Borçlar Genel, s. 784, 785; Tekinalp, s. 389 vd.; Kahyaoğlu, s. 98 vd.; Doğan, s. 140, 141; Akyol, s. 198 vd.

sözleşmesi akdetmiş olup; sözleşme ile çizilen çerçevede (B) diğer kişilerle üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi akdettiği takdirde (Ü)'ye karşı talep hakları olabilecektir. Örneğimizde, (B)'nin (A)'ya karşı (Ü)'nün havuz yapacağına dair akdettiği sözleşmenin sonrasında, (Ü) işlerinin yoğunluğu nedeniyle (A) ile eser sözleşmesi akdetmediği takdirde, (B) (A)'nın olumlu zararlarını ödeyecek; buna bağlı olarak da aralarındaki genel çerçeveli karşı garanti sözleşmesine dayalı olarak da (Ü)'den ödediği miktarı talep edebilecektir.

Bu nedenle, somut olayda üçüncü kişi ile vaad edilen arasında bir karşı garanti sözleşmesi olması hâlinde, üçüncü kişi ile vaad edilen arasında bir borç ilişkisinin varlığı aranmaksızın vaad edenin üçüncü kişiye başvurması mümkün olabilecektir. Ayrıca belirtmek gerekirse, bu sözleşmenin vaad edenin ifasından sonra akdedilmesi de mümkün olup; bu hâlde de aynı esaslar geçerli olacaktır.

Elbette karşı garanti olarak adlandırılan bu sözleşmenin vaad eden ile üçüncü kişi arasında akdedilmesine gerek yoktur. Vaad edenin ödediği miktara ilişkin olarak başka bir kişiyle de bu sözleşmeyi akdetmesi mümkün olup; bu durumda vaad eden şartları gerçekleştiğinde ödediği miktar için kendisine garanti veren bu kişiye başvurabilecektir.

B. VAAD EDEN ile ÜÇÜNCÜ KİŞİ ARASINDA SÖZLEŞME OLMAMASI HÂLİNDE

Vaad edenin üçüncü kişiye başvurmasıyla ilgili olarak asıl tartışma, vaad eden ile üçüncü kişi arasında bir sözleşmenin akdedilmemiş olmasına ilişkin olarak gündeme gelmektedir. Çünkü, üçüncü kişi ile vaad eden arasında karşı garantiye ilişkin sözleşmenin, vaad edenin tazmin borcunu ifasından önce veya sonra akdedilmesi hâlinde üçüncü kişinin vaad edene karşı borcu sözleşmeden doğacaktır. Asıl sorun bu iki kişi arasında herhangi bir

sözleşme ilişkisi bulunmadığı takdirde vaad edenin hangi hukukî gerekçeyle üçüncü kişiye başvuracağıdır¹².

Bir kısım yazarlar, şartları oluştuğu takdirde sebepsiz zenginleşme¹³ veya vekâletsiz işgörmeye¹⁴ dayanarak vaad edenin üçüncü kişiye başvurabileceğini¹⁵; bir kısım yazarlar ise vaad edenin hiçbir şekilde üçüncü kişiye başvuramayacağını¹⁶ söylemektedir. Vaad edilene ödeme yapan vaad edenin üçüncü kişiden ödediği miktarı talep edebileceğini savunan yazarlar, konuya ilişkin varolan içtihadı birleştirme kararını¹⁷ eleştirmekte; kararın her türlü üçüncü kişinin

¹² Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Reisoğlu**, Teminat Mektupları, s. 270 vd.; **Barlas**, Banka Teminat Mektupları, s. 79 vd.; **Reisoğlu**, Garanti, s. 160, 161; **Tandoğan**, Borçlar II, s. 871 vd.; **Tandoğan**, Rücû Meselesi, s. 659 vd.; **Yavuz**, s. 812, 813; **Oğuzman-Öz**, Borçlar Genel, s. 784, 785; **Tekinalp**, s. 389 vd.; **Kahyaoğlu**, s. 100 vd.; **Doğan**, s. 140, 141; **Akyol**, s. 198 vd.

¹³ **Kahyaoğlu**, s. 102; **Doğan**, s. 192. **Doğan**, görüşünü açıklarken hâkim görüşün bu olduğunu söyleyerek, **Oğuzman**'ı ve **Barlas**'ı da bu görüşte göstermektedir. Oysa **Oğuzman**, şartları oluştuğunda diğer hukukî sebeplere dayalı olarak da başvurulabileceği; **Barlas** ise başvurulamayacağı görüşündedir.

¹⁴ **Reichwein**, H., "Bankgarantie und Bürgschaft", SJZ, 52 (1956), s. 377.

¹⁵ Bir kısım yazarlar ise şartları oluştuğu takdirde her iki kuruma dayalı olarak vaad edenin üçüncü kişiye rücû edebileceğini belirtmektedirler. Ayrıca bu yazarlar şartları oluştuğunda BK m.51'in de gündeme gelebileceğini belirtmektedirler. Bkz. **Reusser**, S., Der Garantievertrag und sein Verhältnis zur Bürgschaft und andern Sicherungsverträgen nach schweizerischem Recht, Bern 1938, s. 84; **Oğuzman-Öz**, s. 785, 786; **Tandoğan**, Borçlar II, s. 875-881; **Tandoğan**, Rücû Meselesi, s. 657 vd.; **Yavuz**, s. 812, 813.

¹⁶ **Pestalozzi**, C. M., in: Honsell-Vogt-Wiegand, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht-I: Art. 1-529 OR, 2. Auflage, Basel-Frankfurt 1996, Art.111, N.14; **Scyboz**, G., Garantievertrag und Bürgschaft, in: Schweizerisches Privatrecht, Bd.VII: Obligationenrecht Besondere Vertragsverhältnisse, 2. Halbband, Basel-Stuttgart 1979, s. 333; **Barlas**, Teminat Mektupları, s. 82, 83; **Eren**, s. 1112.

¹⁷ İBK, 11.6.1969, E.69/4, K.69/4.

fiilini taahhüt sözleşmesine uygulanmaması gerektiğini savunmaktadırlar.

Kanımızca konunun netliğe kavuşturulabilmesi için çeşitli hususların bilinmesi zorunludur. Örneğin; vaad edilen ile üçüncü kişi arasında bir borç ilişkisinin var olup olmadığı, üçüncü kişinin taahhüt edilen fiilinin ne nitelikte olduğu, vaad eden ile üçüncü kişinin borcunun içeriklerinin aynı olup olmadığı gibi hususların önemi bulunur. Bu nedenle biz konuyu vaad edilen ile üçüncü kişi arasında bir borç ilişkisinin olup olmadığı olarak iki alt başlık altında inceleyeceğiz.

1. Vaad Edilen ile Üçüncü Kişi Arasında Bir Borç İlişkisi Olmadığı Halde

Kanımızca üçüncü kişinin vaad edilen ile arasında herhangi bir borç ilişkisi olmadığı ve üçüncü kişinin vaad edenin akdettiği sözleşmeye rızası bulunmadığı takdirde, vaad edenin yaptığı ödemeye bağlı olarak üçüncü kişiye başvurması düşünülemez.

Bu çerçevede taahhüt edilen fiilin olumlu veya olumsuz nitelikte olmasının da bir önemi bulunmaz. Örneğin, (B)'nin (A)'ya karşı "(Ü)'nün antika silahını ona satacağına" bağlı taahhüt altına girmesi, fakat (Ü)'nün (A) ile satım akdi yapmaması hâlinde (B) (A)'ya tazminat ödediğinde, onun ödeme yaptığı miktarı (Ü)'den herhangi bir sebebe dayanarak talep etmesi düşünülemez. Bu durumda (Ü)'nün zenginleştiğini, (Ü)'nün lehine bir iş yapıldığını söylemek mümkün değildir. (B)'nin "(Ü)'nün bir mirası reddedeceğine" ilişkin olarak taahhüt altına girmesi ve (Ü)'nün mirası reddetmesi hâlinde dahi sebepsiz zenginleşmesi söz konusu olmaz. (Ü), sadece yasal olarak sahip olduğu beklenen hakkına kavuşmuş olup; (B)'ye karşı daha önceden taahhüt altına girmiş olmadıkça (B)'nin (Ü)'ye herhangi bir sebeple başvurmasından söz edilemez.

Yapmama fiillerine ilişkin olarak da aynı sonuca ulaşılabılır. Örneğin; iki katlı evi olan (Ü)'nün zaten üst katlarını çıkmayacağını bilen (B), bitişikteki kendi arazisini (A)'ya satarken "(Ü)'nün manzarayı kapatmayacağını da" taahhüt eder. Daha sonradan (Ü)'nün üst katı

çıkması, (Ü) ile (A) aralarında bir sözleşme ilişkisi yaratmaz. Bu bağlamda daha sonradan (Ü)'nün üst katlarına inşaat yapmaya kalkması durumunda (A)'ya tazminat ödeyecek olan (B), hiçbir şekilde (Ü)'den ödediği bu tazminatı talep edemez.

Ancak bazı yapmama fiillerine ilişkin taahhüt altına girildiği hâllerde, fiilin bir süre yapılmaması sonucunda üçüncü kişi ile vaad edilen arasında örtülü bir sözleşme ilişkisinin varlığından bahsedilebilecektir. Örneğin; yukarıda örnekte (B)'nin taahhüdü “(Ü)'nün kendi arazisinden geçilmesine ses çıkarmayacağı, eş deyişle buna katlanacağı” olsa idi, bu durumda (Ü)'nün arazisinden geçilmesine bir süre ses çıkarmaması sonucunda (A) ile arasında bir nisbî nitelikte bir kullanma (geçit) sözleşmesi akdedildiği söylenebilecektir. Elbette her somut olayda olayın özellikleri ayrı ayrı değerlendirilerek sonuca varılması gereklidir.

2. Vaad Edilen ile Üçüncü Kişi Arasında Bir Borç İlişkisi Olduğu Hâlde

Üçüncü kişinin vaad edilen ile arasında bir borç ilişkisi bulunduğu durumlarda konu daha karmaşıktır. Kanımızca bu durumda asıl belirleyici olan nokta üçüncü kişinin vaad edilene karşı ne ile borçlu olduğudur. Üçüncü kişi ile vaad edenin borçlarının çakışıp çakışmadığı hususunu, biz konu açısından önemli bulmaktayız. Bu nedenle de konu, üçüncü kişinin vaad edilene karşı sorumlu olup olmadığına bağlı olarak iki alt başlık altında irdelenecektir.

a. Üçüncü Kişinin Vaad Edilene Karşı Sorumlu Olmadığı Hâllerde

Bilindiği üzere, kusursuz ifa imkânsızlığı, şahsî nitelikte edimle borçlanan borçlunun vefatı gibi hâllerde borç ilişkisi sona ereceği gibi, borçlunun herhangi bir şekilde tazminatla sorumlu olması da söz konusu değildir. Üçüncü kişinin kusursuzluğuna bağlı olarak tazminatla sorumlu olmadığı hâllerde, yine vaad edenin üçüncü kişiye başvurması düşünülemez. Örneğin, (A) ile (Ü) arasında akdedilen villa projesi çizilmesine ilişkin eser sözleşmesinde (Ü)'nün vefat

etmesi veya felç geçirmesine bağlı olarak sözleşme ifa imkânsızlığı nedeniyle sona erdiğinde, (Ü) hiçbir şekilde (A)'ya tazminat ödemekle yükümlü olmaz. Ancak (Ü)'nün gereği gibi ifasına bağlı olarak (A)'ya karşı taahhüt altına girmiş olan (B), sözleşmede aksi öngörülmüş olmadıkça (B)'nin olumlu zararlarını karşılamakla yükümlü olacaktır. İşte üçüncü kişinin borcunun her iki tarafın kusuru olmaksızın sona erdiği bu gibi hâllerde vaad edilene tazminat ödeyen vaad edenin üçüncü kişiye karşı talep hakkının varlığından bahsedilemez.

b. Üçüncü Kişinin Vaad Edilene Karşı Sorumlu Olduğu Hâllerde

Kanımızca üçüncü kişinin vaad edilene karşı bir borç ilişkisine dayalı olarak sorumlu olduğu hâllerde de bir ayrıma gidilmesi gerekir. Nasıl ki, üçüncü kişinin vaad edilen ile arasındaki borç ilişkisinden kaynaklanan borcunun vaad edenin tazmin borcuna etkisi bulunmaktaysa¹⁸, bu hususun vaad edenin ödediği miktarı talep edip edemeyeceğine de etkisi bulunacaktır.

Üçüncü kişi ile vaad edenin borçlarının içerikleri aynı olmadığı hâllerde sorun bulunmadığını düşünmekteyiz. Bu durumda, vaad edilen her iki kişiye de başvurma imkânına sahiptir. Örneğin, vaad edilen (A)'nın (Ü) ile arasındaki sözleşmede temerrüt nedeniyle dönme hakkını kullanmış olduğunda, (Ü)'den olumsuz zararlarının tazmin edilmesini talep edecektir. Oysa vaad eden (B)'nin borcu olumlu zararları ödemektir. Bu ihtimalde, kanımızca (A) her iki borçlusuna da başvurabilecek ve her iki zarar kalemine ilişkin olarak tazminatları talep edebilecektir¹⁹. Bu hâlde (Ü) de kendi borcunu ifa etmiş olduğundan, (B)'nin ona başvurmasından bahsedilemeyecektir.

Oysa, yukarıda anılan hâllerden farklı olarak, üçüncü kişinin borcunun içeriği ile vaad edenin borcunun içeriği aynı olduğu durumlarda, farklı sonuca ulaşmak gerekecektir. Örneğin, üçüncü kişi vaad edilene karşı haksız fiilden dolayı 10.000 TL ödemekle

¹⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Yüce, s. 144 vd.

¹⁹ Pestolozzi bu konuda iki davanın telâhuk ettiğini, vaad edilenin dilediğine başvurma hakkı olduğunu belirtmektedir. Pestalozzi, Art.111, N.11.

yükümlü olup da, vaad eden de bu borca ilişkin olarak üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi akdetmiş olduğunda borçların kaynakları farklı olsa da, her ikisinin de borcu 10.000 TL ödemektir. Aynı zamanda vaad edenin borcunun üçüncü kişinin borcuna endekslenmiş olması nedeniyle bağlantıları bulunmaktadır. Bu durumda üçüncü kişinin ifayı gerçekleştirmemesi üzerine vaad edenin borcunun muaccel olmasıyla, vaad eden vaad edilene 10.000 TL ödediğinde, aslında kendi borcunu ifa etmektedir. Ancak diğer bir açıdan da üçüncü kişinin vaad edilene karşı borcu da 10.000 TL'dir. Bu nedenle, vaad edenin ödeme yapmasıyla aynı zamanda üçüncü kişinin borcu da sona ermiş olmaktadır. Ancak üçüncü kişinin borcunun sona ermesinin sebebi ifa olmayacaktır. Çünkü, bilindiği üzere bir borcun ifa ile sona erebilmesi için taraflar arasında ifa anlaşmasının varlığı gereklidir. Bu örnekte ifa ile sona eren borç, vaad edenin tazmin borcudur. Üçüncü kişinin borcu ise, asıl borç ilişkisinde borcun doğumunu sağlayan unsurlardan biri olan zararın artık bulunmamasıdır. Bu bağlamda borç ilişkisindeki zarar unsuru ortadan kalktığı²⁰ için üçüncü kişinin borcu konusuz kalacak ve borç sona erecektir.

Üçüncü kişinin vaad edenin yaptığı sözleşmeden hiç haberi olmaması veya bu sözleşmenin onun rızası hilafına yapılmış olması ve buna bağlı olarak vaad edenin üçüncü kişi ile aynı içerikli borcunu ödemesi hâlinde, kanımızca taraflar arasında sebepsiz zenginleşme oluşmaz. Kanunda öngörülmüş olan sebepsiz zenginleşme koşullarından hiçbiri bu hâlde oluşmamaktadır. Çünkü, vaad eden tazmin borcunu ifa etmekle esasen kendi serbest iradesiyle akdetmiş olduğu bir sözleşmeden doğan borcunu ifa etmektedir. Yoksa borç olmayan bir şeyi ödememekte; başkasının borcunu kendini borçlu sanarak ödemektedir. Tamamen kendi iradesiyle vücut verdiği bir borcu ifa etmektedir. Bunun üçüncü kişinin malvarlığına dolaylı bir etkisinin olması bu sonucu değiştiremez. Sırf vaad edenin tazmin

²⁰ Oğuzman da vaad edenin ödeme yapması hâlinde zararın ortadan kalkmasını görüşüne destek yapmaktadır. Bkz. Oğuzman-Öz, Borçlar Genel, s. 785 (dn.64).

borcunu ifa etmesiyle alacaklı olan vaad edilenin malvarlığında zarar kalemlerinin telâfi edilmiş olmasına bağlı olarak üçüncü kişinin tazminat borcundan kurtulmuş olmasıyla üçüncü kişinin sebepsiz zenginleştiği söylenemez.

Doktrinde konuyla ilgili olarak gündeme getirilmiş olan BK m.51'in konuyla hiç bağı olmaması nedeniyle incelenmesi gerekli görülmemiştir. Zaten doktrinde de maddenin bu konuyla bağlantılı olarak gündeme getirilmesinin yanlışlığı daha önce de belirtilmiştir²¹.

Daha önce de belirtildiği üzere doktrinde vaad edenin vekâletsiz işgörmeye dayalı olarak talep haklarının olabileceği belirtilmektedir. Bu hâlde de sorun, vekâletsiz işgörmenin koşullarından biri olan başkasının işinin görülmesinde çıkmaktadır. Bilindiği üzere vaad eden aslında kendi borcunu ifa etmektedir. Bu nedenle üçüncü kişinin işinin görülmediği söylenmekte ve vekâletsiz işgörmenin koşullarının oluşmadığı söylenebilecektir. Ancak kanımızca sonuç itibariyle borcun sebebi üçüncü kişinin fiiline bağlı olarak teminat vermek olduğundan, ilk baştan üçüncü kişinin işine bağlı olarak bir işgörmenin varolduğu kabûl edilebilecektir. İkinci olarak yukarıda açıklandığı üzere vaad edenin ödemesi üçüncü kişinin vaad edilen ile arasındaki borç ilişkisindeki zarar unsurunu ortadan kaldırmakta ve buna bağlı olarak üçüncü kişinin borcunun sona ermesine yol açmaktadır. Bu anlamda doğrudan borcunun ödenmesi söz konusu değildir; çünkü, vaad eden kendi tazmin borcunu ifa etmektedir. Ancak onun kendi borcunu ifa etmesi sonucunda, dolaylı da olsa üçüncü kişinin bir işi görülmüş olmakta ve bu ifa onun malvarlığında, pasifinin azaltılması şeklinde olmak üzere, lehte sonuçlar yaratmaktadır. Fakat vaad eden sonuç itibariyle üçüncü kişinin işine endeksli olan kendi borcunu ifa ediyor olduğundan, ancak gerçek olmayan vekâletsiz işgörmenin koşullarının oluştuğu kabûl edilecektir. Örneğin, vaad edilenin üçüncü kişinin temerrüdüne bağlı olarak sözleşmeden dönmüş olduğu hâllerde, vaad edenin olumlu zararları öde-

²¹ Barlas, Banka Teminat Mektupları, s. 82, 83; Kahyaoglu, s. 101, 102.

miş olması üçüncü kişinin borcuna etkisi olmayacağını daha önceden belirtmiştik. Bu hâlde ödeme yapan vaad eden hiçbir şekilde üçüncü kişiye başvuramayacaktır. Çünkü, vaad edenin ödeme yapmasının üçüncü kişinin malvarlığına herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle biz de üçüncü kişi ile vaad eden arasında sadece bu hâllere özgü olarak gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeye dayalı olarak taleplerin gündeme geleceğini kabûl ediyoruz. Şöyle ki; yukarıda açıkladığımız üzere vaad edenin kendi borcunu ifa etmesi, dolaylı bir etki sonucunda üçüncü kişinin borcunu da sona ermesine neden olmaktadır. Doğrudan üçüncü kişinin işi görülmemekte; vaad eden aslında kendi menfaati için bir ödeme yapmaktadır. Ancak bunun sonucunda üçüncü kişi lehine de bir sonuç meydana gelmektedir. Bu nedenle vaad edenin üçüncü kişiye BK m.414 uyarınca gerçek olmayan vekâletsiz işgörme hükümlerine dayalı olarak başvurabileceğini kabûl etmekteyiz.

Aksi sonuç bizi üçüncü kişinin rızası olmadan kendi borcunun başkası tarafından sona erdirilebileceği ve üçüncü kişinin bunu kabûl etmediği hâllerde zorunlu olarak vaad edenin ona bağışlamada bulunması sonucuna götürecektir ki; bu sonucun hukuken kabûl edilmesi mümkün değildir.

Örneğin, vaad edilenin üçüncü kişi ile arasında varolan ilişki-deki temerrüde bağlı olarak ifadan vazgeçip olumlu zararlarının karşılanmasını talep ettiğinde, hem vaad edenin borcu hem de üçüncü kişinin borcu aynı içerikli olacaktır. Bu ihtimalde vaad edenin vaad edilene olumlu zarar miktarı olan 120.000 TL'yi ödemesi hâlinde, bu aynı zamanda zararı ortadan kaldırdığından üçüncü kişinin tazminat borcunu da sona erdirecektir. Dolaylı da olsa üçüncü kişinin borcunun sona ermiş olmasına bağlı olarak, üçüncü kişinin işinin görülmesi söz konusu olacak ve taraflar arasında gerçek olmayan vekâletsiz işgörme nedeniyle bir borç ilişkisi doğacaktır. Aksi sonucun, eş deyişle vaad eden ile üçüncü kişi arasında herhangi bir borç ilişkisinin doğmadığının kabûl edilmesi hâlinde vaad edilen açısından zarar ortadan kalktığından üçüncü kişinin 120.000 TL'lik

borcu sona ermiş olacak ve buna bağlı olarak da vaad edenin üçüncü kişiye tek taraflı olarak bağış yapması kabûl edilmiş olacaktır. Yukarıda da belirtildiği üzere bu sonucun hukuken kabûl edilmesi mümkün değildir.

Kanımızca bu kadar karışık hukukî sonuçlara sahip olan vaad edenin üçüncü kişiye rücû etmesinin yasal düzenlemeye kavuşturulması gerekmektedir. Konu yasal düzenlemeye kavuşturulduğunda, aynı kefalette olduğu gibi vaad edene kanundan dolayı rücû inkânı tanınmalıdır. Ayrıca borcu muaccel olup da ödeme yapma konumuna gelen vaad edene ihbar külfeti yüklenmesi de, çıkacak sorunları önceden halletmek açısından faydalı olacaktır. Bir diğer düzenleme yapılması gereken husus da üçüncü kişiden istenebileceğinden fazla ödeme yapılması hâlinde bunun istenemeyeceği olacaktır. Bu hususlar düzenlemeye konu olmadıkça tartışılmaya devam edilecek, uygulamada farklı uygulamalara yol açılacaktır.

SONUÇ

Uygulamada varolan ve gittikçe de yaygınlaşan bir teminat sözleşmesi olan üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi, ya da uygulamadaki adı ile garanti sözleşmesinin niteliği konusundaki tartışmaları bir yana koyduğumuzda dahi, çözülmesi gereken sorunlara sahiptir. Bu sorunlardan biri de rücû sorunudur. Kanunda yer alan teminat sözleşmelerinde teminat veren kişinin alacaklıya ödeme yapması hâlinde, bunu asıl borçludan nasıl alacağı düzenlenmiştir. Oysa üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesi niteliğindeki garanti sözleşmeleri, ister BK m.110'da düzenlenmiş kabûl edilsin, dilerse kanunda düzenlenmemiş bir sözleşme olarak kabûl edilsin, sonuç itibariyle rücû sorununa ilişkin hüküm bulunmamaktadır.

Teminat veren ile asıl borçlunun kendi aralarında, teminatın verilmesinden önce veya daha sonra rücûya ilişkin bir sözleşme akdetmiş olmaları hâlinde herhangi bir sorun çıkmayacaktır. Karşı garanti olarak adlandırılan bu sözleşme, banka teminat mektupları veren bankalar tarafından yaygın olarak uygulanmaktadır. Ancak

bunun dışındaki ilişkilerde karşı garanti sözleşmesi akdedildiğine pek rastlanılmamaktadır.

İşte teminat veren ile asıl borçlu arasında rüçûnun nasıl yapılacağına dair bir sözleşme akdedilmemiş olduğunda, teminat verenin alacaklıya yaptığı ödemenin sebepsiz zenginleşme veya vekâletsiz işgörme oluşturmadığı durumlarda teminat veren açısından sıkıntı doğmaktadır.

Teminat lehdarı ile üçüncü kişi arasında teminatın verildiği sırada hiç ilişki olmadığı, bir ilişki olup alacaklı borçlu sıfatları doğmuş olsa bile ifa imkânsızlığı gibi borçlunun sorumlu olmadığı durumlara dayalı olarak borcun sona ermesi hâllerinde, teminatın devreye girmesiyle üçüncü kişinin fiilini taahhüt eden vaad edenin ödeme yapması durumunda rüçû sebepsiz zenginleşme veya vekâletsiz işgörme oluşturmadığından vaad eden ile üçüncü kişi arasında bir borç ilişkisi oluşmayacak; buna bağlı olarak da aslında üçüncü kişi lehine teminat vermiş olan vaad eden ödemiş olduğu rakamı hukuken talep edemeyecektir. Aynı şekilde asıl borçludan talep edilenle vaad edenden talep edilen zarar kalemleri farklı olduğunda da, vaad eden üçüncü kişiye klasik sistem çerçevesinde başvuramayacaktır. Oysa teminat veren kişinin bu ilişkiye girmesi, çoğunlukla üçüncü kişinin menfaati gereğidir. Bu nedenle bu tür bir durumda asıl borçlu konumundaki üçüncü kişiden ödediklerini talep edememesi hakkaniyete uygun gözükmemektedir.

Sözleşme tasarıda da düzenlenmemiştir. Belli açılardan kefalet atıf yapılmışsa da, rücu sorunu hiçbir şekilde ele alınmamıştır.

Kanımızca üçüncü kişinin fiilini taahhüt niteliğindeki garanti sözleşmelerinin yaygınlaşmasına bağlı olarak, uygulamada rücuyla ilişkin sorunlar artacaktır. Bu nedenle, konunun kefalet sözleşmesinde olduğu gibi, kanunî halefiyet çerçevesinde düzenlenmesi yerinde olacaktır. Getirilecek bir düzenleme ile, üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesine dayalı olarak alacaklıya ödeme yapan vaad edenin, üçüncü kişiye menfaat sağladığı hâllerde alacaklıya halef olacağı ve üçüncü kişiye halefiyet uyarınca rüçû edebileceği öngörülmemelidir.

Κ α ρ η ς α

- **Akyol, Ş.**, Banka Sözleşmeleri (Birsen Armağan), İstanbul 2001.
- **Barlas, N.**, “Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel Teminatın Niteliğinin Belirlenmesi”, Prof. Dr. Ömer Teoman’a Armağan, C.2, İstanbul 2002, s. 937 vd. (Kişisel Teminat).
- **Barlas, N.**, Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları, İstanbul 1986 (Banka Teminat Mektupları)
- **Doğan, V.**, Banka Teminat Mektupları, B.2, Ankara 2002.
- **Eren, F.**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B.8, İstanbul 2003.
- **Kahyaoglu, E. C.**, Banka Garantileri, İstanbul 1996.
- **Kılıçoğlu, M. A.**, Türk Borçlar Hukukunda Kanunî Halefiyet, Ankara 1979.
- **Oğuzman-Öz,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B.3, İstanbul 2006.
- **Pestalozzi, C. M.**, in: Honsell-Vogt-Wiegand, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht-I: Art. 1-529 OR, 2. Auflage, Basel-Frankfurt 1996.
- **Reichwein, H.**, “Bankgarantie und Bürgschaft”, SJZ, 52 (1956), s. 376 vd.
- **Reisoğlu, S.**, Garanti Mukavelesi, Ankara 1963 (Garanti), s. 161.
- **Reisoğlu, S.**, “Banka Teminat Mektuplarında Kayıtsız Şartsız Ödeme Taahhüdü ve Hukuki Sonuçları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1989, s. 274 vd. (Teminat Mektupları).
- **Reisoğlu, S.**, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet, Ankara 1992 (Kefalet).

- **Reusser, S.**, Der Garantievertrag und sein Verhältnis zur Bürgschaft und andern Sicherungsverträgen nach schweizerischem Recht, Bern 1938.
- **Scyboz, G.**, Garantievertrag und Bürgschaft, in: Schweizerisches Privatrecht, Bd.VII: Obligationenrecht Besondere Vertragsverhältnisse, 2. Halbband, Basel-Stuttgart 1979.
- **Tandoğan, H.**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.II, B.4, İstanbul 1989 (Borçlar II).
- **Tandoğan, H.**, “Bankaların Akdî Bir Mükellefiyetin Yerine Getirilmesi İçin Verdikleri Teminat Mektupları Yüzünden Muhataba Ödemede Bulunmaları Hâlinde Lehdara Rücû Edebilmeleri Meselesi Hakkında”, Batider 1970, C.V, S. 4, s. 655 vd. (Rücû Meselesi).
- **Tekinalp, Ü.**, Banka Hukukunun Esasları, İstanbul 1988.
- **Tekinay-Akman-Burcuoğlu-Altöp**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B.7, İstanbul 1993.
- **von Tuhr, A.**, Borçlar Hukuku 1-2, B.2, Ankara 1983 (çev. Cevat Edege).
- **Yavuz, C.**, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, B.6, İstanbul 2002.
- **Yüce, Melek B.**, Garanti Sözleşmesinin Bir Türü Olarak Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesi, İstanbul 2007.
- **Yüce, Melek B.**, “Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüdün Hukukî Niteliği”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007/2, s. 529 vd.